

- Sağlıklı bir yapı sigorta sistemi kurulmalı, sigorta zorunlu tutulmamalı,
- Yapı hasarlarından devletin sorumlu olmasına son verilmeli,
- Denetim hizmeti, mühendislik dalları arasında bir kazanç pazarı niteliğine dönüştürülmemelidir.

Ayrıca İMO'nun ve TMMOB'nin doğru yerde durması, sistemin çözümünde ve mühendislik camiasında önemli rol oynayacaktır.

Kaynaklar

Cziesielski, E., 1994, *Yapıların Yapı Tekniği Yönünden Kontrolü ve Kapsamı, İnşaat Mühendisliğinde Denetim-Çağdaş Yaklaşımlar Semineri, 15-16 Haziran 1994, İzmir, pp.32-41.*

Mönning, F., 1994, *Almanya'da Yapı Denetimi (Çeviri: Ürgüplü, M.), TMH:373, s.49-57.*

Specht, M., 1994, *Yapı Tekniği Kontrolünün Hukuksal Temelleri, İnşaat Mühendisliğinde Denetim-Çağdaş Yaklaşımlar Semineri, 15-16 Haziran 1994 İzmir, pp.10-21.*

Tezcan, S.S., Yarar, R. ve Buduroğlu, H., 1995, *Yapıda Denetim ve Serifikalı Mühendis, İMO İzmir Şubesi Haber Bülteni:62, İzmir, s.20-25.*

Wagner, P., 1994, *Karşılaştırmalı Olarak Avrupa'da Yapıların Teknik Kontrolü İnşaat Mühendisliğinde Denetim-Çağdaş Yaklaşımlar Semineri, 15-16 Haziran 1994, İzmir, pp. 67-77.*

Yüksel, O., 2002, *Yapı İşlerinde İhale Düzenimiz, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 611+xvii s.*

İMO Yapı Denetim Komisyonu Başkanı Bahattin Sarı'nın sorularımıza verdiği yanıtlar

Türkiye'deki yapı denetim sisteminden bahsedermisiniz?

Anayasamızın 57. maddesi, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alma görevini devlete vermiştir. Bu yükümlülük, kuşkusuz toplumun tüm bireylerinin can ve mal güvenliği ile asgari yaşam konforunun yerine getirilmesini öngörmektedir.

- 19 Pilot ildeki (tek parselde, bodrum katı dışında en çok iki katlı ve toplam iki yüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar dışında kalan) tüm özel yapıların proje ve yapı denetimi, 4708 Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri gereğince faaliyet gösteren yapı denetim şirketleri tarafından,
- Diğer 62 ildeki özel yapılar ile 19 pilot ildeki tek parselde, bodrum katı dışında en çok iki katlı ve toplam iki yüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapıların proje denetiminden yerel yönetimler; uygulama denetiminden ise teknik uygulama sorumlusu (TUS) serbest çalışan mühendis ve mimarlar tarafından,
- 81 ildeki tüm kamu yapılarının proje ve yapı denetimi ilgili kamu kuruluşunun kendi mimar ve mühendisleri tarafından,
- 81 ildeki TOKİ yapılarının proje ve yapı denetimi de kendi mimar ve mühendisleri tarafından yürütülmektedir.

Bu durumda, ülkemizde birbirinden farklı dört uygulamanın denenmekte olduğunu ve kabul görmüş bir yapı denetim sisteminin bulunmadığını söyleyebiliriz.

Peki uygulanmakta olan yapı denetim sistemi mevcut sorunlara yanıt olabilmekte midir? Değilse eksikliklerden kısaca bahsedebilir misiniz?

Ne yazık ki olamamıştır.

Çünkü; 19 pilot ilde uygulanmakta olan mevcut yapı denetim sistemi, sekiz yıldır denendiği, aksaklıkları bilindiği halde ilgililerin duyarsızlığından adeta forma-

litede dönmüş durumdadır. İçerdiği hata ve yetersizliklerle hala deneme halinde sürmesi mevcut sorunlara çözüm olamayacağına açıkça göstermektedir. BİB Müsteşarı Sabri Erbakan'ın 13 Ocak 2009 tarihinde İstanbul'daki binaların yüzde 85'inin ruhsatsız, 7 ve üzerindeki büyüklükteki bir depremde yüzde 65'inin yıkılacağını, İstanbul'da yeni bitmiş binaların bile güçlendirilmesi gerektiği raporlarının elinde olduğu şekliyle açıklaması da sistemdeki açmazı gözler önüne sermektedir.

Nüfusunun yüzde 98'i deprem riski altında bulunan ülkemizde toplumun her bireyinin can ve mal güvenliği ile asgari yaşam konforunun sağlanması ve kamu kaynaklarının önlenebilmesi için toplumsal nitelik taşıyan bir yapı denetim sistemi yasası ivedilikle hayata geçirilmelidir. Yeni düzenlemede yer almasının zorunlu olduğunu düşündüğüm hususlar şunlardır:

1. 2004 yılı deprem şurası tarafından da öngörülen; yapı denetim sistemi mümkün olduğunca, sistemleştirilmiş var/yok cetvelleri halinde yapılabilir olmalı ve meslek içi eğitim ve akreditasyonların temelini bu gibi şartname, yönetmelik veya standartların uygulanması eğitimi oluşturmaldır. Bu şekilde yapılan denetimin kayıt altına alınabilmesi ve tekrar, tekrar denetlenebilmesi mümkün hale gelmesini içermelidir.
2. 2004 yılı deprem şurası tarafından da öngörülen; denetçiler, denetim görevlerini fiilen yerine getirecek durumda oldukları için yaptıkları denetimin sorumluluğunu da fiilen taşımaldırlar. Bu sorumluluğun uzantısı olarak kamusal denetim, meslek için eğitim, akreditasyon, kamusal / kurumsal iş dağıtımı, ücret denetimi ve güvencesi konuları, denetimi fiilen yerine getiren denetim mühendisleri için öngörülmelidir.
3. 2004 yılı deprem şurası tarafından da öngörülen; sağlıklı ve güvenilir bir yapı denetiminin en önemli unsurlarından biri, her seferinde başkaları tarafından yapılmak üzere çoklu denetimler yapılabilmesi olanaklarının sağlanmasıdır. Tapu kaydı bu durum için iyi bir olanak sağladığı gibi, kullanıcısının değişmesi söz konusu olan yapı ile ilgili olarak tüketicilerin korunması konusunda da bir fırsat yaratmaktadır. Kullanıcının her değişiminde tekrar kontrol edilmelidir.
4. 2004 yılı deprem şurası tarafından da öngörülen; yapıldı projelerinin koşul olarak getirilmesi, yeni yapı sahibinin elinde projelerin bulunması olanağını sağlayacak, proje dışı tadilatların da zamanında tespit edilmesiyse olası yapı güvenliği riski ortadan kaldırılabilecektir. Yapıların her el değiştirmesinde, bu yeniden denetim ve yapıldı projeleri bir gereklilik olarak talep edilmesi, koşulların elvermesi halinde bu belgeler Tapu İdaresi tarafından saklanması veya noter kaydı yapılmalıdır.
5. Yapı denetim mühendisi olabilmek için sahip olunması gereken meslek etiği, yetkinlik ve yeterlilik asgari düzeyi ayrıntılı biçimde belirlenmeli, beklenen kamusal görev ve sorumluluğuna uygun yaptırım gücü ve yetkiyle donatılarak, özlük hakları ve çalışma güvenliği (her türlü rant ve ticari kayıdan uzak) kamu garantisine altına alınmalıdır. Denetim ancak bilgi, bilinçlenme ve örgütlenme ile etkin sonuç verir. Teknik gereklerin yerine getirilmemesi halinde, ucuz maliyetin hiçbir önemi yoktur. İMO Yetkinlik Belgelendirme kriterleri esas alınmalıdır.
6. Yapı denetim mühendislerinin mesleki faaliyet sırasında üçüncü kişileri verecekleri zararlar nedeniyle mali ve mesleki sorumluluk sigortası yaptırması zorunda hale getirilmelidir. Neredeyse yüzde 80 i yabancıların eline geçmiş bulunan sigorta sektörü yerine kamu güvenceli DASK tipi bir yapı sigorta sistemi geliştirilmelidir.
7. İlgili meslek odalarının katılımı ile Yapı Denetim Üst Kurulu oluşturulmalı, üst kurul tarafından yapı denetimin etkinliğinin ölçülebilmesi ve çapraz denetim ve gözetim altında tutulması sağlanmalıdır.

Peki yapı denetim sistemi neden tüm illerde uygulanmıyor?

19 pilot ilde devam eden mevcut uygulama, bu illerde dahi toplumun hiçbir kesiminin beklentisine yanıt verilebilir değildir. Bu nedenle uygulanamıyor.

Yapı Denetim Yasası, 8 yıllık uygulama sürecinde kamuoyu tarafından benimsenmiş midir?

Ne yazık ki benimsenmemiştir.

Bunun nedenleri nelerdir?

Can ve mal güvenliğini temin, kaynakların verimli ve etkin kullanımını sağlayacak kamusal bir görev olan yapı denetimi, ne yazık ki serbest piyasa koşullarının kâr odaklı ticari bir faaliyeti haline dönüştürülmüştür. Toplumda, yapı güvenliği bilinci ve duyarlılığı ile etkin denetim ve kaliteye yönelik talep oluşturulması için meslek odaları dışında hiçbir çaba gösterilmemiştir.

İnşaat sektörü yapı denetim sistemine nasıl bakmaktadır?

Ciddi sektör temsilcileri etkin yapı denetiminden yanadır kuşkusuz. Ancak, inşaat sektörü temsilcileri yasa ve yönetmeliklerin içerik ve kapsamı ile bunları uygulayacak olan kuruluşların yetkinliği ve donanımlarını yeterli bulmuyor. Birçok sektör temsilcisi mevcut sistemi, kendisini denetleyecek firmayı kendisinin bulunduğu, pazarlık yaparak anlaşığı, parasını da kendisinin ödediği zorunlu bir formalite olarak görmektedir. Ayrıca, çalışanlarının asgari ücretlerini bile ödeyemeyen firmaların yapıların taşıyıcı sistemine on beş yıl güvence sağlamasına da inanmadığını ve mevcut uygulamayı bu haliyle inandırıcı ve yararlı bulmadığını ifade edenler de azımsanmayacak sayıda.

Türkiye'de meslek odaları yapı denetim sisteminin neresinde yer alıyor?

Meslek odaları, 4708 Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında uygulanan yapı denetim sisteminin hiçbir yerinde (üyelerine üye sicil belgesi vermenin dışında) yer almıyor.

Peki meslek odaları yapı denetim sisteminin neresinde olmalı?

Etkin, ileri ve sürdürülebilir bir yapı denetimi sistemi için, yapı denetim mühendislerinin belgelendirilmesi, mesleki faaliyetlerinin izlenmesi, sicillerinin tutulması, özlük haklarının tespit ve korunması ile sistemin toplum adına kamusal denetimi süreçlerine aktif olarak katılmalıdır.

İnşaat Mühendisleri Odası, yapı denetim sistemi konusunda ne tür çalışmalar yürütüyor?

Yaşam boyu eğitimi ilke edinen Odamız, tüm üyelerinin yanı sıra yapı denetim mühendislerine tüm şubelerinde meslek içi eğitim, seminer ve kurslar düzenlemektedir. Yapı denetim mühendis belgelendirilmesinde meslekte yetkinliğin esas alınmasının alt yapısını oluşturan yetkinlik belgelendirme yönetmeliği hazırlanmıştır. Mühendisler, mimarlar ve şehir plancılar dışında kalan kalan fen adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili yasa taslağı çalışmaları yapılmıştır. Şantiye şefliği ve laboratuvar mühendislik hizmetleri ile ilgili taslak çalışmalar yapılmıştır.

İMO önmüzdeki dönemde konuyla ilgili ne tür çalışmalar yapmayı planlıyor?

Odamız, yapı denetimini ülkemizin kaynaklarının verimli kullanılması, can ve mal güvenliğinin sağlanması için vazgeçilmez bir hedef olarak benimsemiş ve bu yönde görüşlerini kamuoyu ile düzenli olarak paylaşmaktadır.

- Yapı denetim mühendislerine yönelik eğitim faaliyetlerinin aralıksız olarak sürdürülmesi,
- Yapı denetim mühendislerinin mesleki faaliyetlerinin izlenmesi ve sicillerinin meslek odaları tarafından tutulmasına yönelik çabaların sürdürülmesi,
- Nitelikli, kaynak israfına yol açmayan, sonuç alıcı denetim ve kaliteye yönelik toplumsal talep oluşturulması,
- Konutta en önemli hususun yapı güvenliği olduğuna dair toplumsal bilinç ve duyarlılık için kamuoyu oluşturulması,
- İmar planlarının yapılmasından başlayarak, yapım sürecinin tamamını kapsayacak (yapı tasarımı, üretimi ve denetimi) eş zamanlı olarak yasal düzenlemelerle uyumlu hale getirilmesi için kamuoyu oluşturulması,
- Kalite kültürü ve bilincin oluşturulması, insan güvenliği ve yaşam konforunun esas alındığı bir denetim sistemine yönelik yeni bir Yapı Denetimi Yasası için kamuoyu oluşturulması,

doğrultusunda yapılan planlamanın hayata geçirilmesi noktasında çalışmalarını kesintisiz sürdürmektedir.

Sonuç olarak, Odamız yapı denetim komisyonlarında görev alarak tüm bu çalışmalara katkı sağlayan meslektaşlarına sizin aracılığınızla içtenlikle teşekkür ediyoruz.